

Manresa commemora els 125 anys de les Bases

TEMA DEL MES. Entre el 25 i el 27 de març de 1892, el saló de sessions de l'Ajuntament de Manresa va ser l'escenari on es van aprovar les Bases per a la Constitució Regional Catalana, conegudes popularment com a Bases de Manresa. Alguns historiadors el consideren el primer document del catalanisme polític.

Imatge: Biblioteca de Catalunya. Barcelona.

Ara es compleixen 125 anys de l'aprovació, que es pensa commemorar amb un seguit d'actes institucionals i populars, que duraran fins al març del 2018, segons els comissaris Francesc Comas i Jordi Rodó, que encapçalen una extensa comissió cívica formada per 31 persones.

A finals del segle XIX, alguns intel·lectuals consideraven que Catalunya era un fet biològic que es concretava en les Bases de Manresa, on hi ha representats els tres poders: legislatiu, executiu i judicial. Proposaven que el poder legislatiu català radiqués en les corts catalanes, com a l'Edat mitjana, però feien una representació que corresponia als grups socials de l'edat moderna, amb una divisió tripartida: propietaris, intel·lectuals i treballadors, mentre els teòrics de l'església medieval, que tenien la tutela global de la societat, dividien en oratoris (dedicats a la pregària), bellatores (a la guerra) i laboratores (ampli ventall de treballadors). Però els homes de les Bases negaven representació política diferenciada al clergat i la noblesa. No eren liberals i estaven en contra del sufragi, però l'exemple que tenien amb la Restauració tampoc no era edificant. Cal remarcar, però, els aspectes moderns i innovadors, com ara que la llengua catalana seria única a Catalunya, que sols els catalans de naixença o naturalitzats podrien exercir els càrrecs públics a Catalunya, la comarca era l'eix de la descentralització de Catalunya i d'una nova organització territorial, el poder executiu català el tindrien entre 5 i 7 grans funcionaris nomenats per les Corts, l'ensenyament públic s'adequaria a les necessitats de Catalunya i els catalans no haurien d'anar a l'exèrcit -en tot cas, contribuirien amb voluntaris o satisfent una quota en diners.

Per a Borja de Riquer i Permanyer, professor jubilat que des del 1988 va ser catedràtic d'història contemporània a la UAB, «les Bases tenen alguns aspectes sobiranistes, com el projecte federal del 1883». Reconeix que hi ha certes temàtiques o matèries que haurien de ser exclusivament catalanes i, per tant, «hi hauria certa co-sobirania entre Catalunya i l'estat, tot i que la paraula no s'utilitzava. El primer cop que apareix el concepte sobirania és del 1918, quan Prat de la Riba va a Madrid per discutir el projecte catalanista de la Mancomunitat». En la seva opinió, «van ser una proposta que va quedar totalment obsoleta, ja que les Bases no eren útils per a la política catalanista diària».

Unanimitat

Per a Francesc Comas, comissari de la commemoració, les Bases de Manresa van significar «un acte històric i transcendent segons l'Assemblea que va aprovar el text del document per unanimitat». Altres sectors polítics -des dels republicans fins als liberals dinàstics- que feia temps que notaven amb preocupació la pèrdua de pes específic dels sectors més progressistes del catalanisme «van qualificar les Bases de tímides, ingènues i tradicionals». Per a Josep Camprubí Casas, impulsor de la commemoració del centenari, des d'Òmnium Bages, «que les Bases de Manresa de 1892 són un element fonamental de la nostra història política és reconegut per tothom». Però, les Bases no van ser pas l'inici del recobriment de la consciència nacional, del qual hi ha notables precedents durant tot el segle XIX. De fet, la recuperació cultural ja comença en

el primer terç de segle, amb el moviment de la Renaixença. L'"Oda a la Pàtria" de Bonaventura Carles Aribau es publica l'any 1833. Anselm Clavé funda la Fraternitat el 1850, la primera de les seves societats corals. Els Jocs Florals es restauren el 1859, el mateix any que Narcís Monturiol, activista republicà, presenta la primera versió del seu submarí a Barcelona. En pocs anys, Guimerà, Verdaguer i Narcís Oller seran autors coneguts i celebrats. I amb ells la llengua catalana recupera popularitat i prestigi literari. Però al costat d'aquest catalanisme cultural es desenvolupava simultàniament el catalanisme polític. En una data tan primerenca com 1836, una anomenada Comissió de Fàbriques ja adverteix als obrers que no s'escoltin els que propugnen la independència de Catalunya i la proclamació de la República perquè això, diuen, suposaria la seva misèria. Malgrat tot, la República, ben efímera però amb suports federalistes i sobiranistes a Catalunya, es proclamarà el 1873. Mentrestant, la industrialització creixent ha capgirat l'economia i la societat catalanes, que s'allunyen cada cop més d'una Espanya agrària i conservadora que segueix immutable. I Barcelona es va convertint en un centre econòmic rellevant, on ja apareixen les lluites socials, mentre els sectors dirigents de Catalunya miren cada cop més a Europa que a Castella, tot i que sempre tenen por de perdre el mercat espanyol. Es van accentuant les divergències entre aquella Catalunya industrialitzada, que manté la seva llengua i el seu tarannà, i una monarquia retrògrada, que a final de segle entra en una nova crisi, enfangada en la guerra de Cuba. En aquest marc històric, les Bases de Manresa representen una concreció avançada del pensament catalanista de tot el segle i són una proposta moderada que intenta adequar les relacions entre dos mons que no s'entenen ni s'aniran entenent.

Per això, la premsa espanyola de l'època, digne precedent de l'actual, parlava amb menyspreu del «congresillo» de Manresa, «engendrado en la fantasía de poetas no nacidos para cultivar con éxito el género cómico» i de «fraseología retórica pidiendo que se quebranten lazos y se rompan vínculos... que desmenuzarian en pequeños fragmentos la unidad de la patria?». Francesc Comas també pensa que la premsa madrilenya va dedicar pocs comentaris a l'esdeveniment, «sempre des del sarcasme i el retret contra allò que es considerava un atemptat a la unitat de la pàtria».

Josep Camprubí Foto: Francesc Rubí

Unió Catalanista

Manresa reflecteix el contrast entre una ciutat plena d'advocats, propietaris i hisendats, de la Unió Catalanista, que hi arriben per discutir sobre les atribucions d'un nou poder regional, davant la confrontació constant que fabricants i obrers dirimien socialment en una Manresa industrial. Així, Francesc Comas reconeix que: «el ressò de l'Assemblea a la ciutat va ser més aviat escàs pel fet que la major part de la població eren treballadors de les fàbriques tèxtils més preocupats per la conflictivitat social del moment que per la doctrina política dels participants a l'Assemblea». És clar, que les Bases indiquen el predomini conservador del nacionalisme català, que acabarà tenint el suport d'una àmplia burgesia. En aquest sentit, l'historiador Jaume Serra explica el paper que hi va tenir la Unió Catalanista: El 25, 26 i 27 de març de 1892 es va celebrar a Manresa la primera Assemblea de la Unió Catalanista que va elaborar les "Bases per a la Constitució Regional Catalana" que seran conegudes com les «Bases de Manresa».

La Unió Catalanista era una confederació d'entitats catalanistes de diversos llocs de Catalunya creada el 1891. Eren entitats catalanistes de Reus, Olot, Terrassa, Girona, Hospitalet, Sabadell, Vic, Sallent, Berga, Barcelona, Manresa... L'entitat de Manresa era la Lliga Regional, creada el 1890 sota el lema «Fe i Pàtria» i el seu portaveu era el "Setmanari Català". Però, «l'entitat més important de la Unió Catalanista era la Lliga de Catalunya, creada el 1887 a Barcelona. Els dirigents més destacats eren Prat de la Riba, Puig i Cadafalch, Cambó, Domènech i Montaner, Guimerà, Permanyer, Güell, Verdaguer i Callís. Tots ells destacades figures del catalanisme conservador».

La Unió Catalanista va decidir convocar els delegats a Manresa per elaborar i aprovar una proposta de Constitució Regional Catalana. Els delegats eren 64 propietaris, 31 advocats, 21 metges, 20 hisendats, 17 fabricants, 7 enginyers, 4 preveres, 3 arquitectes, 3 mestres, 3 industrials, 3 mestres d'obres, 2 banquers, 2 cronistes, 1 perit agrònom, 1 impressor, 1 fuster i 1 pilot". Jordi Llorens Vila, doctor en Història Contemporània, i autor de "La Unió Catalanista i els orígens del catalanisme polític", afirma que no hi ha grans propietaris, tot i que es sobredimensiona la quantitat de persones benestants, per tal que no es vegi la Unió Catalanista com un element subversiu de destrucció d'Espanya i no causi por al sistema canovista.

Les Bases de Manresa són fruit de la seva època i d'un país que mirava els seus orígens. Però són molt prudents amb el que defensen i volen un encaix dins la monarquia espanyola. En la seva valoració, l'historiador Jaume Serra Carné insisteix que «les Bases de Manresa s'han considerat com l'inici del catalanisme conservador, com el seu primer text polític i constitucional. Entre el 1890 i 1905 hi va haver una gran activitat catalanista que va cristal·litzar en la creació de moltes entitats arreu de Catalunya. La majoria d'aquestes entitats van considerar les Bases com un text sagrat, un referent doctrinal, que marcava les pautes bàsiques del catalanisme. La Lliga Regionalista creada el 1901, el gran partit de la burgesia catalana, recollirà aquesta herència doctrinal i mantindrà les Bases com un text fundacional». De tota manera, Serra remarca que «la praxi política del partit liderat per Prat de la Riba i per Cambó no va seguir les pautes establertes a les Bases. Prat de la Riba amb "La nacionalitat catalana" (1906) va elaborar un nou corpus ideològic que marcaria una nova etapa del catalanisme. Les Bases de Manresa defensaven una orientació autonomista i això era compartit per totes les tendències del catalanisme».

Jaume Serra Foto: Francesc Rubí

L'historiador Borja de Riquer assenyala que les Bases de Manresa tenen una concepció poc democràtica i antiliberal, i coincideix amb Serra que «el seu caràcter poc democràtic i l'oblit dels aspectes socials les allunyaven dels sectors populars. Tanmateix, es va continuar considerant amb veneració el text de les Bases perquè s'havien convertit en un mite del catalanisme». Serra explica el sorgiment del catalanisme i la seva divisió en conservador i progressista ja al segle XIX: «El catalanisme va néixer en el darrer terç del segle XIX. Significava la defensa de la personalitat i la realitat de Catalunya i proposava una articulació d'autonomia dins de l'estat espanyol. Era una resposta a un estat que, pel seu caràcter centralista i unitarista, negava la realitat de les diferents nacions que el formaven. També hi havia l'afany per desenvolupar la cultura pròpia que el centralisme espanyol negava per imposar una uniformitat a tot l'estat. Igualment es discutia la distribució fiscal i el pes que requeia sobre Catalunya. En aquest últim terç del segle XIX es van desenvolupar dues grans tendències dins del catalanisme. Primer una de caràcter més popular laica i republicana i després una altra de caràcter més burgès, clerical i conservadora. El primer catalanisme va néixer de la mà del federalisme i del republicanisme. El màxim representant d'aquesta línia era Valentí Almirall. Aquest catalanisme era d'orientació laica, republicana, socialment progressista i proper a les classes populars. Havia elaborat diversos projectes de Constitució per a Espanya i Catalunya en un marc federal. El catalanisme d'Almirall es va plasmar en l'obra "Lo Catalanisme" (1886). En aquest corrent del catalanisme d'esquerra i popular hi podem situar Roca i Farreras, Vallès i Ribot, Coromines, Layret, Companys, etc».

En el fons, torna a coincidir amb Borja de Riquer, per a qui «les Bases són un precedent, una fita, que responen al moment històric i als problemes d'aleshores del catalanisme, que era molt plural dins seu. Són Bases fetes per gent conservadora i catòlica, reticent al liberalisme». I també assenyala l'evidència que «no hi participen ni el grup de Valentí Almirall, ni el republicanisme federal. El primer de crear un partit catalanista i el primer teòric del catalanisme no hi és, per diferències ideològiques i polítiques». Almirall era partidari que calia fer política seriosa i «els de les Bases diuen que no és el moment de fer política, hem de fer pàtria, fer país, ser més, i quan siguem mes entrar en política. Un discurs romàntic, conservador, historicista sense tocar la realitat política del moment». Almirall, que pertanyia a la mateixa classe social que els teòrics del nacionalisme conservador, era tibet i enèrgic, representant d'un catalanisme laic però minoritari, a

qui no agradava gens la preponderància dins la societat catalana del paper de l'església catòlica, per això no en va voler saber res. Sovint ho justificava afirmant que acceptar estar dins d'Espanya també vol dir acceptar l'estat de la Restauració i el concordat amb la Santa Seu.

Programa

Segons el doctor en Història Daniel Díaz, les Bases de Manresa són la primera concreció del catalanisme. Abans hi havia hagut el Memorial de Greuges de 1885. Valentí Almirall és, efectivament, el creador del catalanisme modern el 1886 amb "Lo catalanisme". El 1888 hi ha un manifest a la Reina Maria Cristina, amb motiu de l'Exposició Universal, que suposa un salt endavant, ja que es reivindica directament l'Autonomia de Catalunya. Però, «les Bases de Manresa són una fita més en el procés de maduració del catalanisme. Són un primer text articulat on es defineix què correspon al poder català i què al central». És clarament un programa polític pel present i de cara al futur. Ara bé, tant les Bases de Manresa com l'Estatut d'Autonomia del 1919 són projectes regeneracionistes que es produeixen dins del context de la Restauració. Díaz pensa que alguns dels pensadors del catalanisme des de la Restauració, començant per Prat de la Riba, «en el fons eren independentistes, però mai no ho van explicitar. Utilitzen un radicalisme verbal, però una pràctica possibilista: l'encaix dins d'Espanya». Díaz en valora el projecte interclassista i no en situa la divisió fins a començaments del segle XX: «El catalanisme és un projecte interclassista que està format per la conjunció de molts factors: la Renaixença, el proteccionisme econòmic, el foralisme carlí, el particularisme d'Almirall, el republicanisme federalista i l'església regionalista. Amb el pas del temps i durant el segle XX, s'anirà definint, com a catalanisme conservador (monàrquic i catòlic) que mantindrà l'hegemonia fins a la Dictadura de Primo de Rivera enfront del catalanisme progressista (republicà i laic)».

El també historiador i exconseller Josep Huguet, membre de la Comissió Cívica del 125 aniversari, en fa una valoració global: «El catalanisme del qual celebrem l'origen fa 125 anys és aquell que en aquesta darrera dècada del segle XXI ha acabat el seu cicle. Des de la desfeta del 1714 fins a la Primera República, van actuar dos corrents del catalanisme: l'un intentant reformar i construir l'Espanya moderna segons la manera de fer de Catalunya. L'altre, intentant reiteradament recuperar el poder d'un Estat propi, per la via foral o per la via de l'estat federat. La culminació d'aquesta darrera opció va ser la 1a República i els repetits intents de proclamar l'Estat Català, en els dos primers terços del segle XIX. Només el fracàs d'aquesta via va portar a un replegament que va comportar la definició d'un catalanisme basat en la nació cultural i en l'autonomia política per ser forts a Catalunya i per influir després a Espanya. Les Bases de Manresa van segellar majoritàriament aquesta via que va emprendre després el catalanisme en mans de la Lliga, en bona part de l'Esquerra dels anys 30 i posteriorment dels partits majoritaris en el postfranquisme: CiU, PSC i PSUC. Només un sector marginal amb gent com Narcís Roca i Farreras i Martí Julià va defensar clarament la independència fins a empalmar amb Macià, primer, i l'Esquerra Republicana dels anys 90, després. Però fins a l'ensulsiada del model autonòmic de la passada dècada (2005-2015) no s'ha produït la recuperació del fil històric del catalanisme més progressista a favor de l'Estat català, definitivament independent i federat a Europa. La rebotada de la reforma estatutària federalitzant n'ha estat el detonant».

Els actes commemoratius

La comissió impulsora de les Bases de Manresa -Generalitat de Catalunya i Ajuntament de Manresa- ha convocat la commemoració i a partir d'aquí s'ha creat una comissió cívica, formada per catorze persones a títol individual proposades pels comissaris, i la resta en representació de les administracions convocants o d'entitats de la ciutat que ja hi eren a primers del XX. La comissió

com a tal es reuneix per valorar les propostes dels comissaris que treballen amb una comissió permanent de només cinc persones: Abel Pie, Josep Galobart, Anna Vilajosana, Jordi Rodó i Francesc Comas. Així, la comissió delega en aquest petit grup, més àgil, eficient i operatiu, la dinàmica de coordinació i execució del programa, que s'estendrà del 25 de març del 2017 al 25 de març del 2018. Els actes, segons explica Francesc Comas, un dels dos comissaris de la commemoració, es poden dividir en quatre grans àmbits:

Àmbit institucional . El dia 25 de març al saló de sessions de l'Ajuntament de Manresa es farà l'acte d'inauguració de l'any, amb la presència del president de la Generalitat i la presidenta del Parlament. Al març de 2018 se'n farà l'acte de cloenda.

Àmbit acadèmic . A nivell nacional, es farà una exposició sobre les Bases i la seva època, finançada per la Diputació de Barcelona, a Manresa i Barcelona; i es faran actes acadèmics i divulgatius al CCCB, a l'IEC i, probablement a l'UCE. A nivell local, es faran conferències sobre les constitucions abans i ara; s'editarà una miscel·lània que constarà de dues parts: un estudi sobre la Manresa de fa 125 anys que analitzarà la ciutat al tombant de segle (finals del XIX i primers del XX) i una segona que serà un recull de tots els altres documents de coneixement del període i de prospectiva de futur que generaran els diversos seminaris i conferències que es té previst realitzar.

Àmbit divulgatiu . Hi ha previstes visites a l'ajuntament, a edificis de l'època, actes populars per donar a conèixer les Bases i exposicions temporals i definitives.

Àmbit ciutadà . S'ha demanat a entitats culturals, econòmiques, socials, esportives, etc. de la ciutat de fer activitats conjuntes que es presentaran en el seu moment. A hores d'ara ja s'estan tractant diverses iniciatives amb l'Orfeó, el Col·legi d'Advocats, el Centre Excursionista de la Comarca de Bages, la DO Pla de Bages, els Amics de la Seu...

El moment actual

Borja de Riquer remarca com en el darrer segle i mig no hi hagut manera que la nació catalana i l'estat espanyol s'hagin entès: «Si repassem la història, veurem el que ha passat: un segle i mig d'incomoditat catalana dintre les estructures de l'estat espanyol. Observarem com no hi ha hagut manera de trobar una posició de pacte. Al final, sempre amb una forma o una altra, s'han imposat per part dels governs espanyols, plantejaments que no reconeixen la realitat catalana». Segons el doctor Daniel Díaz té poc sentit comparar les Bases de Manresa amb el moment actual: «La proposta actual és de ruptura total amb l'estat espanyol. És un pas més agosarat que significa la majoria d'edat del catalanisme polític, volgutament independentista, que tendeix a la creació d'un estat propi, mentre les Bases són un projecte per establir un reglament especial per Catalunya dins l'Espanya monàrquica del moment. Accepten el marc legal espanyol».

Borja de Riquer Foto: Francesc Rubí

Una interpretació semblant és la que fa Borja de Riquer: «No són processos comparables. Els moments històrics són absolutament diferents. A finals del XIX, Espanya era un règim totalment centralista i gens democràtic. Allò fou una manifestació del catalanisme polític que tot just emergia proposant un projecte que implicava una profunda reforma de l'estat. Es feia des de fora de la vida política oficial. El catalanisme es movia en la societat civil. Era una crítica profunda a la política que no considerava Catalunya justament ni li reconeixia certes atribucions. Avui dia els moments són totalment diferents. Teòricament som en un estat de les autonomies. La Constitució

plantejava una certa descentralització. Ara hi ha un contenciós entre l'estat i les institucions de Catalunya, que consideren que s'ha trencat el pacte constitucional del 78 i que volen replantejar la seva situació dins de l'estat fins al punt de demanar als ciutadans si volen ser-hi o no». Així doncs, el prestigiós historiador ho té molt clar: «Les Bases no es poden considerar el germen del procés actual. És un dels projectes de plantejament de possible poder autonòmic català. N'hi havia hagut d'anteriors, com el dels republicans federals, amb la constitució de l'estat català del 1883 dins l'estat federal, i de posteriors, com els estatuts del 1919 i 1931 i 1932. Plantejaments de com situar Catalunya a l'estat espanyol n'hi ha hagut molts i de molta mena, però cap no ha funcionat». Alguns parlen que aquest equilibri inestable acabarà amb un pacte, però cada vegada són més els que opten clarament per l'estat propi.

En canvi, Francesc Comas, ho veu diferent: «A llarg termini, el coneixement i la influència de les Bases va ser molt més gran, sobretot perquè van ser interpretades com el paradigma d'un incipient separatisme català per part dels sectors espanyols més centralistes i perquè han esdevingut un referent inexcusable de l'articulació del catalanisme polític al llarg del segle XX». I conclou que «el moviment sobiranista actual no surt del no-res. Fa 125 anys es van posar les bases o fonaments per a una Catalunya que volia decidir el seu futur de forma autònoma. El procés ve de lluny». Josep Camprubí n'explica l'evolució: «El ferment que van suposar les Bases de Manresa va anar fent el seu camí a través d'una història complexa i contradictòria. El 1914, un home del Moianès, Prat de la Riba, secretari de la reunió de Manresa, arriba a ser president de la Mancomunitat de Catalunya, que la dictadura de Primo de Rivera suprimeix. Tot i això els diferents catalanismes es van consolidant i amb la Segona República s'aconsegueix restaurar durant uns anys la Generalitat, que és eliminada altre cop durant el llarguíssim hivern del franquisme. Però, la llavor és manté i amb la democràcia tutelada posterior retorna una Generalitat que cada cop és considerada políticament i econòmicament més limitada. Alhora, el desig de llibertat i d'emancipació nacional ha anat creixent i s'ha actualitzat amb plantejaments més contundents. Aquelles Bases de Manresa de 1892 ara han augmentat notablement de grau, d'exigència i d'amplitud. Per això, la reivindicació del dret de decidir, la convocatòria d'un referèndum i la independència s'han convertit avui en les Bases de Catalunya».

Per a Josep Huguet, cal recuperar el fil dels catalanistes progressistes i mirar endavant; «per tant, l'actual commemoració hauria de ser un homenatge pòstum a aquesta fase del catalanisme que potser va ser necessària, però que ja ha esdevingut insuficient per a assolir una societat pròspera, justa i lliure com reclamava Francesc Macià. Cal ara mirar endavant, d'una banda. I de l'altra recuperar el fil roig d'aquells autèntics federals progressistes que, vinculats als sectors més populars de la societat catalana del XIX, tenien clar que era l'Estat català l'instrument de la nostra emancipació integral». L'historiador Jaume Serra i Carné conclou el torn de valoracions afirmant que «125 anys després, el catalanisme continua amb semblances i amb diferències. En aquest lapsus el catalanisme s'ha desenvolupat en múltiples organitzacions de caràcter federal, autonomista, nacionalista o independentista. L'autogovern de Catalunya ha estat un objectiu bàsic del catalanisme. Com havia de ser aquest autogovern i la seva relació amb l'estat diferia segons cada organització catalanista o nacionalista. La ideologia, els interessos i els sectors socials representats han configurat cada línia de catalanisme al llarg dels anys. Els nostres són temps de crisi, de necessitat de canvis. L'actitud del govern central es considera lesiva per als interessos de Catalunya i no vol comprendre la pluralitat nacional de l'estat. Des de Catalunya un sector continua amb el projecte autonòmic o federal dins l'estat espanyol i un altre que és majoritari ha optat per la independència perquè creu que seria millor anar sols. L'Ajuntament de Manresa ha promogut la commemoració del 125 aniversari de les Bases de Manresa per conèixer millor la Manresa i la Catalunya de finals del segle XIX, però també per debatre sobre la societat actual.

Les Bases de Manresa

Les Bases per a la Constitució Regional Catalana, popularment conegudes com a Bases de Manresa, aprovades el març de 1892, s'han considerat un document canònic en la història del catalanisme polític. Més enllà del seu valor simbòlic en la trajectòria del catalanisme polític, la transcendència històrica del seu contingut és ambivalent: d'una banda representa un punt d'arribada, sense estampar ni una constitució ni un programa polític tancat, afirmà l'arquitecte Domènec i Montaner, que aleshores presidia la Unió Catalanista, l'entitat promotora de l'assemblea; i de l'altra un antecedent més en la voluntat política de trobar l'encaix Catalunya-Espanya en el camí vers la consecució d'un règim d'autonomia política que culminarà amb la Generalitat republicana als anys 30. On naturalment les posicions més tradicionals i conservadores eren les majoritàries, malgrat que també hi assistí com a delegat del Pla de Barcelona el republicà Josep Narcís Roca i Farreras, una de les primeres veus a reivindicar directament l'estat català independent. Les Bases representen una de les dues ànimes del catalanisme polític. L'altra ànima dinamitzarà el catalanisme d'arrel federal, que el 1883 havia aprovat un projecte de constitució de l'estat català d'inspiració republicana i democràtica. Un i altre documents difereixen fonamentalment no tant en la necessària distribució de la sobirania política, sinó en els elements conservadors que contenen les Bases a diferència de la concepció netament liberal i democràtica de la representació política de la constitució federal. Per contra, les Bases contemplaven un sufragi corporatiu, de classes i de gremis, en la representació del parlament català anomenat amb l'arcaic mot de les Corts catalanes.

Si comparem el context històric en què van ser aprovades les Bases amb la conjuntura actual, les diferències són abismals. En primer lloc, el 1892 el catalanisme polític començava a caminar mentre que en l'actualitat aquest sembla haver esgotat el camí encetat en aquells moments. En tot cas la voluntat de millorar l'autogovern de Catalunya no uneix la totalitat de les forces polítiques catalanistes, sinó que les que cerquen la plena sobirania tenen actualment majoria absoluta en el Parlament de Catalunya, i les que pretenen aclarir si Catalunya ha d'esdevenir un estat propi o bé ha de continuar inserida en l'estat espanyol de manera federal o confederal conjuntament suposen al voltant del 80% de l'opinió pública. A final del segle XIX, la principal aspiració era la consecució de l'autonomia política per a Catalunya, un autèntic autogovern que havia de passar pel ple reconeixement de la singularitat històrica, cultural i lingüística de Catalunya. Per assolir aquest objectiu calia encara incidir més en la tasca de modernitzar l'Estat, una vella ambició de la classe dirigent catalana que es remuntava a l'Espanya del segle XVIII. Avui dia la missió històrica del catalanisme sembla força exhaurida o en tot cas la vella voluntat d'incidir en la governabilitat de l'estat de les elits rectores només l'abriga la classe alta, de tarannà tradicionalment espanyolista o com a molt regionalista, o d'aquelles forces polítiques que pretenen en major o menor mesura catalanitzar Espanya, però al mateix temps espanyolitzar Catalunya.

Gemma Rubí, professora d'Història Contemporània a la UAB

Gemma Rubí. Foto: Francesc Rubí

Enric Prat de la Riba i Sarrà
Castellterçol (1870-1917)

Advocat. Des de 1891, com a secretari de la Unió Catalanista, prepara els debats de l'assemblea

de Manresa. Autor de proclames com Als catalans i Al poble català, en el context de guerra hispanonord-americana, col·labora a "La Renaixença" i a "La Veu de Catalunya". El 1901 és un dels fundadors de la Lliga Regionalista. Aconsegueix prestigi arreu de l'estat amb la redacció de la "Ponència sobre els ferrocarrils secundaris" i en la preparació de l'assemblea de les diputacions provincials que proposa articular-les com a administracions regionals. El 1906 és autor de "La Nacionalitat catalana". El 1907 es converteix en president de la diputació de Barcelona. El decret reial de 19 de desembre de 1913 permet crear la Mancomunitat de Catalunya, de la qual és elegit president el 6 d'abril de 1914.

Lluís Domènech i Montaner
Barcelona (1850-1923)

Arquitecte modernista. L'Exposició Universal de 1888 popularitza la seva obra, sobretot amb la projecció del Palau de la Música i el conjunt monumental de l'Hospital de Sant Pau. Va presidir l'Ateneu Barcelonès en tres ocasions i va ingressar a l'Acadèmia de Bones Lletres. De molt jove es va vincular al catalanisme. Primer, a La Jove Catalunya i al Centre Català i, posteriorment, a la Lliga de Catalunya i a la Unió Catalanista. Impulsa l'assemblea de Manresa i en presideix la sessió inaugural. El 1899 ingressa al Centre Nacional Català (1899) i més tard a la Lliga Regionalista (1901), amb la qual es converteix en diputat. Disconforme amb l'actuació de Cambó durant la visita d'Alfons XIII a Barcelona (1904), deixa la formació i funda el setmanari "El Poble Català", a l'entorn del qual s'organitza l'Esquerra Catalana.

Àngel Guimerà i Jorge
Tenerife (1845) - **Barcelona** (1924)

Dramaturg de notable èxit amb obres com "Mar i cel" (1888) "Maria Rosa" (1894) "Terra baixa" (1897) o "La filla del mar" (1900), anys abans també havia destacat com a poeta amb distincions en diversos jocs florals i va ser una dels fundadors de "La Renaixença". Al tombant de segle, el prestigi que havia assolit va tenir un paper molt rellevant en l'àmbit polític. Es converteix en portador del Memorial de Greuges i president de l'Ateneu Barcelonès, en el qual pronuncia el discurs inaugural en català, fet insòlit a l'època. Els seus parlaments, pronunciats arreu de Catalunya, van ser recollits en el volum "Cants a la pàtria" (1906). El 1892 és present a l'assemblea de Manresa, ja que fou un dels encarregats per La Junta Permanent de la Unió Catalanista de redactar les bases per a una futura constitució catalana.

Oleguer Miró i Borràs
Manresa (1849-1926)

Metge, escriptor i divulgador, va col·laborar en publicacions com "La Renaixença" o "La Il·lustració Catalana" i va fundar i dirigir fins a la seva mort la "Revista Il·lustrada Jorba" (1908-1933). Al marge de la creació de treballs de caràcter científic relacionats amb la seva professió, es va interessar per la història i el folklore català i manresà. Va viure amb intensitat el món associatiu de la ciutat com a president del Centre Excursionista de la Comarca de Bages. També va fundar la societat del Casino i el Museu Municipal. El 1890 contribueix a crear la Lliga Regional de

Manresa, entitat adherida a la Unió Catalanista. Dos anys després, com a membre d'una comissió del partit, s'encarrega dels preparatius de les Bases de Manresa, de les quals presideix la segona sessió, el 26 de març.

Lluís Espinalt i Padró
Manresa (1871-1895)

Periodista i polític. Conjuntament amb prohoms ciutadans com Oleguer Miró, és fundador i primer secretari de la Lliga Regional a Manresa. El 1890 entoma la direcció del "Setmanari Català", que encapçala fins a la seva sobtada mort, el juliol de 1895, als 24 anys. Intervé molt activament en l'organització de l'assemblea que acorda les Bases de Manresa. La seva obra es recull en un volum pòstum: "Escrips de Lluís Espinalt i Padró" (1895).

Marià Vallès i Vallès
Manresa (1862) - **Barcelona** (1919)

Advocat, poeta i empresari. Secretari del Col·legi d'Advocats de Manresa, on va exercir com a tal. El 1884 va fundar un esbart literari patriòtic amb Leonci Soler i March, i Maurici Fius i Palà. El 1888 va signar el Missatge a la Reina Regent. Catalanista convençut, va fundar el 1890 la Lliga Regional de Manresa, que es va adherir a la Lliga de Catalunya. Va ser membre fundador de la Unió Catalanista i del seu consell de govern, conjuntament amb el seu amic Narcís Verdaguer i Callís. El 1892 va ser delegat a l'Assemblea de les Bases de Manresa. L'any 1893 va ser anomenat arxiver de la Diputació de Barcelona, lloc on es va establir definitivament.